

Аналіз Проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів»

17 вересня 2013 року Верховна Рада України в першому читанні прийняла за основу Законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів». Даний Законопроект передбачає внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного кодексу України, Закону України «Про господарські товариства», а також Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок».

Аналіз Законопроекту показав, що дані зміни спрямованні вирішити проблемне питання захисту прав інвесторів, шляхом надання права кожному учаснику (акціонеру) господарського товариства звернутись до суду від імені товариства для притягнення відповідальності посадових осіб товариства за збитки, завданні їх незаконними діями. Зокрема, пропонується ввести такий інструмент захисту порушених прав інвесторів, як – похідний позов.

Законопроектом внесені зміни до ст. 1 Господарського процесуального кодексу України. Відповідно до цієї статті, у випадках передбачених законодавчими актами України, до господарського суду мають право також звертатися державні та інші органи, фізичні особи, що не є суб'єктами підприємницької діяльності, *учасники (акціонери) господарських товариств. Отже фізичних осіб – учасників господарських товариств визнано учасниками господарського процесу (з певної категорії спорів).*

Як відомо, ще в кінці 2006 році було запроваджено зміни до Господарського процесуального кодексу, коли була визначена підвідомчість корпоративних спорів господарським судам. Саме з того часу фізичні особи – учасники господарських товариств можуть виступати учасниками

господарського процесу. Отже запропоновані зміни до ст. 1 ГПК України, впроваджуються з метою узгодження раніше впроваджених змін із змістом інших норм ГПК України.

Проектом запропоновано Господарський процесуальний кодекс України доповнено статтею 4⁸ «Офіційне оприлюднення оголошень у справах про відшкодування збитків, завданих господарському товариству його посадовою особою». Зокрема, оголошення повинні бути офіційно оприлюднені не пізніше як за сім днів до судового засідання, за винятком оголошення про порушення справи щодо відшкодування збитків, завданих господарському товариству його посадовою особою, яке оприлюднюється не пізніше як за 20 календарних днів до дня проведення судового засідання. Всі оголошення, що стосуються справи, розміщуються на єдиній веб-сторінці, де зазначається найменування позивача, його місцезнаходження та ідентифікаційний код, ціна позову та номер справи, дата оприлюднення кожного оголошення. Через Інтернет також можна буде дізнатися про порушення провадження у справі, про відкладення розгляду справи, про перерву в засіданні, про зупинення провадження у справі та про його поновлення, про залишення позову без розгляду, про припинення провадження у справі, про прийняття апеляційної скарги до провадження, про прийняття касаційної скарги до провадження, про прийняття судових рішень по суті спору, а також заяви учасників (акціонерів) про вступ у справу на стороні позивача та інше.

Вважаємо дане нововведення досить корисним та виправданим. Україна у практиці корпоративного управління а також у справі захисту інтересів інвесторів таким чином наближується до світових стандартів. Основним чинником реального захисту прав інвесторів є прозорість корпоративного управління, доступність інформації про діяльність як самого Товариства так і його посадових осіб. За допомогою вказаного ресурсу інвестори зможуть отримувати достовірну інформацію щодо можливої негативної практики в історії посадових осіб господарського товариства, завдяки чому зможуть ухвалювати виважені кадрові рішення, оцінювати ризики.

Доповнення до статті 12 та 14 Господарського процесуального кодексу України передбачають підвідомчість господарським судам та територіальна підсудність *спорів між господарським товариством та його посадовою особою про відшкодування збитків, завданих такою посадовою особою господарському товариству, за позовом зазначеного товариства або його учасника (акціонера) в інтересах такого господарського товариства підвідомчі господарському суду. Дані спори будуть розглядатись господарським судом за місцезнаходженням господарського товариства, зазначеним у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців. Відповідних змін зазнала і стаття 21 ГПК України, так до складу відповідачів у господарському процесі віднесено посадові особи господарського товариства, яким пред'явлено позовну вимогу, — у спорах про відшкодування збитків, завданих господарському товариству такими посадовими особами.*

В той же час за правилами Цивільного процесуального кодексу будуть розглядатися спори за позовом *учасників (учасника) товариства, які (який) сукупно є власниками (власником) 5 і більше відсотків статутного капіталу товариства звернутись до суду (крім випадків), встановлених законом) в інтересах товариства про відшкодування товариству збитків, завданих посадовою товариства своїми діями (бездіяльністю), так званий похідний позов.*

Запропонований порядок вирішення похідних позовів в порядку цивільного судочинства досить дивний. Адже цей спір можна за своєю сутністю віднести до суто господарських: предметом позову є збитки товариства від незаконних дій (бездіяльності) посадових осіб товариства. Доцільніше встановити підвідомчість таких спорів саме судам господарської юрисдикції за місцем знаходження такого товариства.

Крім того, встановлення процесуального порядку притягнення до відповідальності посадових осіб господарського товариства не вирішує низки питань щодо обсягу такої відповідальності і особливостей правового статусу окремих посадових осіб товариства. Так керівник та члени виконавчого органу товариства є працівниками Товариства за трудовим договором. Особливості притягнення до матеріальної відповідальності найманих працівників дуже чітко врегульовано КзПП України. Чи зберігаються вказані обмеження та гарантії під час притягнення до матеріальної відповідальності посадових осіб, які знаходяться в трудових відносинах з Товариством, законопроектом що розглядається не врегульовано. Тобто вирішення питання про застосування цих норм праві знову віддано на розсуд суду.

Також законодавець запровадив особливості у питаннях процесуальних прав та обов'язків сторін у спорі про відшкодування збитків, завданих господарському товариству його посадовою особою. Зокрема, *відмова від позову, зменшення розміру позовних вимог, зміна предмета або підстави позову, укладення мирової угоди, відмова від апеляційної або касаційної скарги можлива лише за письмовою згодою всіх учасників (акціонерів) цього товариства, які беруть участь у справі на стороні позивача.*

Внесені зміни до Господарського кодексу України, а саме розширено частину 2 статті 89 «Управління господарським товариством». Відповідно до вказаної статті, *посадовими особами господарського товариства є фізичні особи — голова та члени наглядової ради, виконавчого органу, ревізійної комісії, ревізор товариства, а також голова та члени іншого органу товариства, якщо утворення такого органу передбачено установчими документами товариства.* Однак, проаналізувавши запропоновані зміни можна простежити повторення визначення терміну «*посадові особи товариства*», які зазначені у статтях 23 Закону України «Про господарські товариства» та у статті 2 Закону України «Про акціонерні товариства». Тобто новелою ця норма не є.

Законопроектом передбачено покладання на посадових осіб акціонерного товариства **повної матеріальної відповідальності за збитки, заподіянні товариству при виконанні і нами своїх обов'язків.** Однак, даний механізм не досить врегульований а його захисна функція дуже сумнівна . По-перше, на позивачів покладено досить важкий тягар доведення факту завдання збитків товариству, причинно наслідкового зв'язку між діями певної посадової особи та його незаконними діями, бездіяльністю. На законодавчому рівні не вирішено питання про розподіл матеріальної відповідальності , якщо до збитків призвели дії (бездіяльність) посадових осіб колегіального органу (чи відповідатимуть вони солідарно, чи необхідно визначати ступень вини кожного члену колегіального органу, чи нести матимуть матеріальну відповідальність посадові особи, які голосували проти ухвалення рішення, що призвело до збитків, або взагалі не брали участі у його обговоренні?). По-друге, рішення про стягнення збитків не відновить прав та законних інтересів інвесторів, якщо воно не буде реально виконане. Якщо взяти до уваги, що відповідачами у справі є фізичні особи, не важко здогадатися, що механізми уникнення реального виконання відповідачами судового рішення в цій ситуації не треба буде вигадувати.

Проаналізувавши Законопроект в цілому, можна зробити висновок, що внесені зміни до нормативно-правових актів не надають реальний правовий механізм для можливості захисту прав

АДВОКАТСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «СК ГРУП»

Офіс 15-А, вул. І. Кудрі 38,
Київ, Україна, 01042
Тел./Факс: +38 (044) 286-08-86
www.skg.org.ua

учасників (акціонерів) господарського товариства та реально не дозволяють притягнути до відповідальності недобросовісних посадових осіб, які діють всупереч інтересам товариства. Однак, чи результативно діятиме цей порядок на практиці покаже тільки час.

